

KROONIKA

AKADEEMILISE PÕLLUMAJANDUSE SELTSI TEGEVUSEST

8. oktoobril 1997. a. toimus Tartus APS-i ettekandekoosolek, mille päevakorras olid järgmised punktid: 1) turukorraldus ja põllumajandus, 2) meenutades prof. Ü. Olli.

Turukorraldusest ja põllumajandusest tegi ettekande Riigikogu maaelu komisjoni esimees põllumajanduskandidaat A. Mölder. Esineja tutvustas põllumajandust puudutavaid küsimusi, mille lahendamiseks tegeldakse Riigikogus. Praegu on lugemisel söödaseadus. Põllumehed ei taha kaitsetolle, vaid tasakaalutolle. Esineja sõnul on Eesti ainukene vabariik, kes ei maksa juurde oma põllumajandusele ega kaitse oma turgu. Põllumajanduse praeguse seisuga juures on välistatud investeeringud omavahendite arvelt. A. Möldri sõnul on meie põhivahendid 10...20 korda alla hinnatud. Hinnamoonused põllumajanduses on ligi 20...25%. Statistika tuleb alles mitme aasta tagant. A. Mölder nentis, et kohalik põllumajandus on ebaefektiivne, kuid uskus selle tasuvamaks muutumisse. Esineja oli veendunud, et tollitariifiseadus võetakse vastu, kuid ta ei olnud kindel selle rakendumises. Probleemiks on kõlvatu konkurents ja puudulik põllumajandusstatistika, mille numbrid pole eriti usaldatavad.

Eestis puuduvad A. Möldri sõnul ligi pooled normatiivaktid. Põllumajandustöötajate palk on alla 2000 krooni, olles pingereas viimasel kohal. Käivad tootjate ja valitsuse vahelised läbirääkimised. Investeerimise vajadus on suur, kuid selles osas valitseb ligi 10-kordne defitsiit. Kuidagi ei saa väita, et põllumajandus oleks tõusuteel. Käesoleval aastal on tõusnud piimatoodang lehma kohta, samas langes I kvartalis piima kokkuostuhind. Lätist tuleb meie turule odav piim. Kui ei ole turukorraldust, siis see praktika jätkub. Otsetoetuste korral läheb raha tööstustele, näiteks Läti piima töötlemine Eestis. Vahendustegevus on väga kasulik.

1996. a. põllumajanduse kogutoodangust andsid 49% endised majandid, 23% talud ja ligi 28% individuaalpidajad. Ohtrasti tuuakse sisse linnuliha, võid ja nisujahu. Need kaubad on meie turu üle ujuvanud. Kõlvatu konkurents tapab paljusid omal alal tipus olevaid Eesti firmasid.

Esineja märkis, et pool tallinlastest jääks töötuks, kui lõpetataks vahendustegevus. Esineja peatus ka maareformil. Palju on olnud süüdistusi,

et maareform ei edene, kuid tegelikult on see edenenud 2 korda kiiremini kui põllumajandus üldse. Oma esinemise lõpuosas rõhutas A. Mölder, et turumajanduslik kriteerium on ikkagi hind. Haritava maa hind on langenud 2,4 korda. Maa on saanud tagasi ka omanikud, kes ei ole selle kasutamist huvitatud ning seetõttu satub maa ülesostjate kätte ja nii olemegi olukorras, kus meie maid harivad edukalt soomlased. Esineja sõnul peaks olema eesmärgiks likvideerida kõlvatu konkurents ja tagada turg oma põllumajandussaadustele. Ta konstateeris, et Eestis on vale põllumajanduspoliitika. Esineja kommenteeris ka Eesti Panga aruannet, milles oli märgitud, et "põllumajanduse languse tendentsis on tunda pidurduse tundemärke".

Ettekandjale esitati hulgaliselt küsimusi. A. Mölder oli seltsi liikmetega ühel meelel, et olukord põllumajanduses on halb. Ega põllumajanduslik tegevus veel nii ruttu lõpe, kuid tekkinud olukord sunnib minema varimajanduse poole ja riik jääb ka maksudest ilma. O. Kärt arvas, et vähemusvalitsuses on põllumeestel raske asju ajada. A. Mölder ei usu, et Riigikogusse saab maamehi rohkem, kui praegu on. P. Bogdanov huvitus, millega seletada impordi plahvatuslikku tõusu. A. Mölder nimetas peapõhjusena ikka tasuvust, sest suur osa imporditust viiakse Eestist edasi. Tunti huvi ka lehmatoetuste vastu. U. Tinita arvates on suurim probleem infopuudus – kuidas teha rahvale selgeks, et aetav agrarpoliitika on vale, kui rahval ei lasta ajalehtedes vastavasisuliselt mõtteidki avaldada. Ikka ja jälle jõuti välja riikliku statistika ja kontrolli puudumise ning ajalehtedes põllumajandust puudutavate artiklite juurde. A. Möldri sõnul on ajalehed kitsa ringi parteide haardes ning maameeste artiklil on peaaegu võimatu trükki pääseda, kui, siis roogitakse sealt eelnevalt kõik see välja, mida öelda taheti.

17. augustil 1997. a. oleks prof. emer. Ü. Oll saanud 70. Tema tööaega, sest muuks tal peaaegu aega ei olnudki, meenutas prof. O. Kärt. Ü. Oll sai legendiks juba eluajal. Põllumajandusteaduskonda oli Ü. Oll sattunud juhuslikult. Just juhused on need, mis vormivad inimese saatuse, kui ollakse parajal ajal parajas kohas juhusel jalus. Tal oli fantastiliselt hea mälu, hea haridus ning töövõime. Tema juhendamisel kaitsti 12 kandidaaditööd, 2 filosoofiadoktori väitekirja ja 7 magistritööd. Nelja doktoritöö juures oli Ü. Oll konsultandiks, lisaks veel 10 kandidaaditööd, mille valmimisel oli tal oluline roll. Hindamatuks pärandiks on Ü. Olli kirjutatud 22 raamatut ja brošüüri ning üle 600 publikatsiooni. Peale APS-i taasisutamist lisandus nii retsensendi kui korrektori roll. Kahjuks jäi professori ihujõud vaimujõule alla.

Prof. Ü. Olli meenutasid ka hr. R. Tasso üliõpilasseltsist "Liivika", prof. J. Kuum ja prof.

O. Saveli. Pärast meenutusi siirduti loomakasvatustasustatuudid raamatukokku, kus vaadati näitust prof. Ü. Ollist.

H. Viinalass

12. novembril 1997. a. toimus Säreveres APS-i ettekandekoosolek.

Päevakord:

1. Ühistegevuse arenguhooni Eestis
2. Põllumajandusliku kõrg- ja kutsehariduse probleemidest

Koosoleku avas seltsi president prof. O. Saveli. Ta märkis, et seltsi liikmetel on mure ühistegevuse arenemise pärast Eestis. Ühistegevusest on räägitud juba viimased 10 aastat, kuid see kiratseb siiani ja ei arene.

Oma ettekandes keskendus prof. J. Leetsar ühistegevuse arenguhoone kirjeldamisele Eestis. J. Leetsare sõnul ei ole ühistegevus teadusemeeste poolt välja mõeldud struktuuriaste ega kujuta endast ka jalgratta leiutamist. Esineja meenutas lühidalt ajalugu ning märkis, et kõige võimsamaks kujunes ühistegevus Eestis 1930-ndate aastate lõpuks, mil Eestis moodustati kodade süsteem. Eesti ühistegevuse organisatsioonis (ühistegevuskojas) oli esikohal pangandus, järgnesid ühiskindlustus, ühiskaubandus, ühistööstus ja ühiskasutus. Riik sekkus ühistegevusse, sest vahendustegevus hakkas üle pea kasvama. Ühistegevuse kontsentreerumise tulemusena tõusis majandus 30-ndate lõpus väga kiiresti.

Viimastel aastatel on maailmas alanud uus kapitali kontsentreerumine, kuid raha, jõu- ja finantsringkondade surve on nii meeletu, et surub ühistegevuse tahaplaanile. Väga kiiresti toimub kihistumine. Sotsialismileeri kokkuvarisemise tulemusena kiireneb protsess veelgi. Ühiskonnas on tekkinud ka filosoofiline kriis. Kas ühistegevus üldse suudab vastu seista raha võimule? Esineja sõnul peab selleks riik vastu hakkama, sest tegelikult ongi asi poliitikas. Eestis katkestati tegutsenud ühistute tegevus 1951. a. J. Leetsar märkis, et see oli üks Eesti demokraatia suurimaid kuritegusid põllumajanduse vastu. EPMÜ-s õpetatakse ühistegevust ainult majandusteaduskonna üliõpilastele. Esineja näeb, et õpetamise kandepind peaks olema märkimisväärselt laiem, sest ka 90% üliõpilastest pidas ühistegevuse õpetamist vajalikuks.

Esinejale esitati arvukalt küsimusi. Vastates küsimustele märkis J. Leetsar, et näiteks Soome taludes on viimastel aastatel palgatööjõud vähenenud. Talu suuruse määrab talu tehnoloogia tase. O. Saveli huvitus, kas võib väita, et ettevõtlikumad hakkavad kokku ostma vähem ettevõtlike

maid. U. Tinitis huvitus, kas osatühi on ühistuline ning milles on vahe. J. Leetsare sõnul on vahe kasumi jaotamises. Inimene on nii kaua ühistu liige, kuni ta saab sealt tööd. Tema arvates on paljud meie osatühid lähedased tööhistutele. M. Liiske soovis teada, kas see pole mitte viga, et ühistu liikmed on väga laiaast ringkonnast. Näiteks aktsiaselts on kitsam ring asjatundjaid. J. Leetsare sõnul ei ole juristide – seaduste koostajate – hulgas selget arusaamist ühistegevuse alustest. Senini ei ole defineeritud ka mõistet “talu”. Talu definitioon on hädasti vaja, sest talu on ühistu, mille jaoks peavad olema eraldi reeglid.

Sõnavõttude alguses meenutas M. Karelson Imavere Piimatööstust, mille 90. aastapäeva tähistatakse 1998. a. Ta peatus pikemalt motivatsioonil, kuidas teenida, kuidas saada rohkem tulu. Tema sõnul eeldab ühistegevus üksteise mõistmist ja usaldamist, tahet koos tööd teha ja võrdväärsust. Ühistegevust käivitavaks motiiviks on soov saada vajalikku teenust, tekkivad probleemid on lahendatavad ainult üheskoos. Ühistegevust käivitavate teguritena nimetas ta järgmisi: tunnustatud liidri olemasolu, koos on efektiivsem, üksinda ei piisa vahendeid, üksinda ei suudeta konkurentsis püsida. Ka O. Saveli kinnitas, et ühistegevus baseerub ikkagi tunnustatud liidril. M. Tamm Ühistust Tartu Viljasalv nentis, et peamine probleem on selles, et meie ühistud on sisuliselt riifirmad. Ühistu stabiliseerimiseks on vaja tõsta omakapitali osatähtsust. Senini veel ei ole ühistu lahti saanud sotsialismiaegsest pärandist. Et võimu keegi ei anna, siis tuleb see võtta. Tema sõnul peaks ühistu olema äriseadustikus sees. Peab olema ka järelevalvenõukogu. M. Tamm tegi kaks ettepanekut: 1) taotleda, et ühistu oleks äriseadustikus koos teiste ettevõtluse vormidega ja 2) et seaduste parandamise juures lahendataks ära ka juhtimise küsimus.

H. Older soovis J. Leetsarelt teada, kui kõrgelt ta üldse hindab liidri rolli ühistegevuse käivitamisel. Kas on tegemist liidrite põuaga? Praeguses maaelu situatsioonis hinnati liidri rolli 90%-ni, kusjuures hiljem võib see hakata langema. Eesotsas peab olema siiski direktor.

Põllumajandusliku kõrghariduse probleeme vaagis prof. H. Roostalu Eesti Põllumajandusülikoolist. Ta märkis, et sellel aastal on olnud mitmeid muutusi kõrg- ja kutsehariduse vallas ning teaduse finantseerimises. Riikliku tellimuse alusel toetatakse ainult neid õpirühmi, kus on rohkem kui 25 üliõpilast. Lõpetatakse nn. tühiõppe finantseerimine. Nõutakse ülikoolidevahelist koostööd. Minimaalne üliõpilaste arv on 400. Et raha jagamine on alati probleeme tekitanud, siis siin tegi esineja õppeasutuste lõikes keskmise palga analüüsi, millest nähtus, et kõrgemate põllumajanduskoolide töötajate keskmine palk on kõrgem kui EPMÜ-s. H. Roostalu konstateeris, et kui

diplomiõppe resultatiivsus on ligi 100%, siis bakalaureuseõppe vastav näitaja on Eestis keskmisena ligi 69,5%, magistriõppes 31,2% ja doktoriõppes 12,4%. Need ei ole mitte ülikoolide halva töö näitajad, vaid olukorra sotsiaalne väljund. EPMÜ ise vähendas oma üliõpilaste arvu. Nüüd aga antakse raha õppurite arvu järgi. Esineja sõnul on tegemist ametnike täieliku omavoliga. H. Roostalu arvates jõutakse peagi olukorrani, kus igas külakoolis õpetab bioloogiat doktor. Olukord on tingitud sellest, et TÜ bioloogia-geograafiateaduste osatähtsus magistriõppes on 51%, doktoriõppes 27%. Ülikoolides tahetakse rakendada 3 + 2 süsteemi, s.o. baasharidus 3 aastaga ja magistriõpe 2 aastaga. 3 + 2 süsteemiga aga ei ole võimalik tagada spetsialistide koolitust. EPMÜ nõukogu võttis vastu otsuse, et sellisel kujul haridusreformi ei toetata. Kui riigil on vähe raha, siis selle arvelt ei tohi ära lõigata baasharidust. Mõne eriala puhul on see ehk võimalik. H. Roostalu sõnul on ülekohut ka teaduse valdkonnas. Esineja märkis, et põllumajandusülikooli jaoks on alanud ellujäämise aastad. Õppejõudude koosseisu vähendati 10%. Edasine õppejõudude koondamine tähendab sisuliselt ülikooli likvideerimist. Eraldatud rahast ainult 3,5% saab kulutada õppevahendite soetamiseks. Läbiviidud küsitluse põhjal hindab 70% üliõpilastest meie õppejõudude professionaalsust kõrgelt, äärmiselt madalalt aga õppevahendite taset (1...2 hindepunkti 10-st võimalikust). Oleme infoühiskonnas aga meie jaoks on vahendid piiratud.

Põllumajandusliku kutsehariduse probleeme tutvustas Türi Kõrgema Põllumajanduskooli direktor T. Šadeiko. Ta märkis oma esinemise alguses, et põllumajandusliku kutsehariduse probleemidest rääkimine on väga raske, sest see oleks suurel määral rääkimine kadunukesest. Mida enam püütakse õpet kokku viia, seda lahjemaks ta läheb. Põllumajanduslikesse õppeasutustesse on jäänud vähe põllumajanduse või sellele lähedaste erialade õpet. Valitseb täielik korralagedus õpetatavates erialades – kes tahab, see avab uue eriala olenemata materiaalsest baasist, õpetajatest ja õppekavadest. Selles osas toimub ka kõlvatu konkurents. Uusi gruppe tekib kui seeni pärast vihma. Näiteks kodumajandust õpetatakse 30 õppeasutuses viiel eri tasandil. Väga populaarne oli sekretäritöö ja raamatupidamine. Nüüd on nõutavamad kokkade õpetamine ja autoteeninduse erialad. T. Šadeiko sõnul on hädavajalik luua kord õpetatavate erialade ja koolituslubade küsimuses. Tuleks korrigeerida õppeasutuste võrk – praeguse seisuga on 90 kutseõppeasutust Eesti kohta liiast. Õppeasutusi ei tohiks koondada Tallinna, sest õpilased ei tule Tallinnast enam tagasi ning linna-seinte vahel ei olda võimelised kõiki erialasid õpetama. Oluline on maaõppeasutustes pakkuda õpilastele tegevust ka pärast tunde. T. Šadeiko arvates jääks maa ilma infrastruktuurideta tühjaks

lähema 3...5 aasta jooksul. Esineja tegi ettepaneku arvestada ka infrastruktuuri koefitsient, millesse arvestada ka kaugust Tallinnast ja Tartust. Maal on väga palju tugevaid õpetajaid. See ei ole õpetajate süü, et neil ei ole teaduskraade. Häda on selles, et väikese palga eest ei tule maale praegu ükski korraliku hariduse saanud noor. Direktorite jaoks on katastroof, kui peaks lahkuma võõrkeele või arvutiõpetaja. Probleemid on ka koolide asukohaga. Maal paiknevate õppeasutuste asulad on tihti monofunktsionaalsed, kus kogu infrastruktuur sõltub koolist. Koolijuhid näevad seda probleemi regionaalpoliitika osana. Paljude õpetatavate erialade jaoks on lihtne leida toetajaid, küll mitte põllumajanduslike erialade jaoks. Kokkuvõtet tehes märkis T. Šadeiko, et õppiva noorsoo seisukohalt ei ole tähtis, et kõik koolid säilivad, vaid see, mis neis koolides toimub. Ainult missioonitundele ei saa lootma jääda.

Jätkus elav arutelu. H. Tiku sõnul vohavad kõikvõimalikud täiendõpet andvad organisatsioonid. Tema sõnul peaks kursuste korraldamine kuuluma eelkõige põllumajanduslike keskeriõppeasutuste kompetentsi. V. Kruusi huvitas, kas põllumajanduslike koolide küsimuse lahendamisse ei saaks kaasata põllumajandusministrit. T. Šadeiko märkis, et 12 põllumajanduslikku õppeasutust kuuluvad põllumajandusministeeriumi haldusalasse, kuid ministeeriumi huvi oma haldusalas olevate asutuste vastu on olnud väga leige. A. Karus tõi näitena EL-i, kus maaomanikul ei ole võimalik taotleda laenu, kui tal ei ole vastavat põllumajanduslikku haridust. O. Saveli huvitus, kas on mõeldav, et kui tekib enam huvi põllumajanduslike erialade vastu, siis neid ka õpetatakse. T. Šadeiko sõnul on näiteks Türil alles inimesed, kes seda teeksid. Kool on valmis õpetama, kui on, keda õpetada.

Koosolekust osavõtjad jäid seisukohale, et õpetamise soodustamiseks on vaja rakendada regionaalpoliitikat, toetada olemasolevaid institutsioone, liialt palju on nõuandjaid, põllumajanduse funktsioon ühiskonnas peaks suurenema, tuleks püüda ümber jagada eelarveraha.

Otsustati toetada õppesüsteemi 4 + 1.

H. Viinalass

17. detsembril 1997. a. toimus Põlvas APS-i ettekandekoosolek. Päevakorras olid järgmised punktid:

1. Põllumajanduslikust infosüsteemist
2. Põlva POÜ majanduslikust tegevusest
3. Ühine arutelu

Koosoleku avas seltsi president prof. O. Saveli. Ta meenutas lühidalt aasta jooksul kor-

raldatud üritusi ja tuletas meelde lähenevat aasta-konverentsi materjalide esitamise tähtaega.

Esimesena esines ettekandega dr. L. Saluste, kes käsitles põllumajanduslikke infosüsteeme. Esineja sõnul oleks otstarbekas luua vabariiklik põllumajanduse teabesüsteem, mis haaraks üheaegselt üld- ja teadusinfo koondamise ja integreeritud kasutamise ühtse riist- ja tarkvarasüsteemi baasil. Teabesüsteem oleks kasutatav ametkondade ja regioonide poolt, olles abiks põllumajanduse ja maaelu korraldamisel. Praegu valitseb vabariigis olukord, kus üldinfo koondamine on juhuslik ja pinnapealne, väga ulatuslik teadusinfo ei ole aga kättesaadav laiadele põllumajandustöötajate ringkondadele, seadundlikele ja täitev-institutsioonidele, viib pinnapealsustele ja maaelu korraldavate meetmete puudulikkusele.

L. Saluste märkis, et Eesti põllumajanduse reformimisel, tegevuse renoveerimisel, ümberstruktureerimisel, turumajanduse kaasaegsel korraldamisel on tõsiseks takistuseks teabe mitteküllaldane tase, informatiivse materjali hajutatud paiknemine ja statistika puudulikkus. Infotarbijad on ametkonniti väga erinevad – ministeeriumid, põllumajandus-kaubanduskoda, õppeasutused, nõuandeteenistused, seadusandlikud ja täitevstruktuurid (maakonnaavalitsused), tootjate liidud jne. Praegune info tase ei anna piisavat ülevaadet põhjendatud otsusteks ja seadusloomeks. Teadusinfo osas nimetas esineja olukorda veelgi komplitseeritumaks, sest ülevaade teadusprojektidest, innovaatilistest meetmetest ja turu-uuringutest on puudulik. Informatsioon üksikute konkreetsete tööde kohta paikneb eri ametkondade ja arvukate allasutuste valdustes. Spetsialistidele, kes töötavad teistes asutustes, on need enamasti teadmata ja raskesti kättesaadavad. Esineja sõnul saaks maakondade arvutipargi süsteemsel integreeritud kasutamisel korraldada olulist info teisdamist ilma riistvarapargi olulise täienduseta. Siiani on praktikas põhiliseks uurimisviisiks nn. distsipliinisesed uuringud, piirdudes näiteks taimikasvatuse ja loomakasvatusega. Vähe on teostatud kompleksuuringuid erinevate teadusalade esindajate ühistööna, mis annaks praktikale laiemat kandepinnaga soovitusi.

Esineja peatus pikemalt ka teadusinfo välismaistel keskustel. Näiteks Saksamaal on sellisteks keskusteks DIMDI – Saksamaa Meditsiini Dokumentatsiooni ja Informatsiooni Instituut Kölnis, mis hõlmab ka vahetult põllumajanduse või piirnevate teadus-tegevusaladega infopanku, ZADI – Põllumajandusdokumentatsiooni ja –informatsiooni Keskasutus Bonnisis, ZMP – Põllumajanduse Turu- ja Hinnateabe Keskasutus Bonnisis, GIL – Saksamaa Põllumajandusinfo Ühing, VDLUFA – Saksa Põllumajanduslike Uurimisasutuste Liit, jt.

Peatudes kodumaistel teadusinfo keskustel nentis esineja, et Eestis on tehtud ja tehakse laialt ulatuslikult põllumajandusalaseid uurimistöid, kuid oma erineva paiknemise tõttu on need raskesti leitavad.

Põlva POÜ majanduslikust tegevusest andis ülevaate P. Alep ja L. Linnus. Põlva POÜ on olnud läbi aastakümnete edukas põllumajanduslik ettevõtte. Majand on olnud laiemale üldsusele tuntud peamiselt kõrge piimakarja- ja seakasvatuse taseme poolest. Ilma korraliku söödabaasita ei ole see aga saavutatav. Ülevaates peatuti pikemalt probleemidel, millega kokku puututakse. Esinejatele esitati arvukalt küsimusi. O. Saveli kinkis seltsi poolt *Agraarteaduse* aastakäigu. Põlva POÜ perele sooviti jätkuvat optimismi ja majanduslikku edu.

Ühine arutelu lõppes aastast kokkuvõtteid tehes ja tulevikuplaane kavandades ühises lõunalaas.

H. Viinalass

11. märtsil 1998. a. toimus Tartus APS-i ettekandekoosolek, kus käsitleti elukeskkonda põllumajanduses.

Koosoleku avas seltsi president prof. O. Saveli, kes informeeris seltsi liikmeid aastakonverentsi ettevalmistamise käigust.

Esimesena esines ettekandega akadeemik prof. L. Reintam. Oma esinemise alguses meenutas ta ütlust, mille kohaselt päike on saagi isa ja vesi tema ema. Esineja peatus põhjalikult fotosünteesi mehhanismil, looduse üldisel süsteemil ja reeglistikul. Ta rõhutas, et põllumajandus ei ole mingi erand. Inimkond on kogu oma eksistentsi jooksul kahekordistunud 9 korda. Meid kõiki ümbritseb väliskeskkond. Inimene on elussüsteemis tarbija. Samas on igasugune tarbimine seotud jääkide tekkega. Jääkide tekkimist on võimalik minimeerida, jääke utiliseerida, kuid nad eksisteerivad ikkagi. Toimivad B. Commoneri seadused, mille järgi kõik on kõige seotud, kõik maksab, on olemas objektiivne teadmine ja kõik muutub millekski. Ka põllumajandus oma tootmisega kasutab tehnoloogiaid, mis ei ole omased loodulikule tegevusele. L. Reintami sõnul võib käsitleda mulda transiidina: sinna tuleb miski, on seal ja läheb välja. Aine või ained sattununa mulda ei ole mullale kahjulikud, kuid jõudes mullast välja muutuvad nad üliohtlikuks, näiteks nitraadid. Varasematel aegadel kasutati suurtootmises märkimisväärselt enam väetisi, nüüd tunduvalt vähem. Esineja sõnul ei tohi see anda põhjust rahuloluks. Oma esinemise lõpuosa illustreeris L. Reintam arvukate slaididega, juhtides tähele-

panu viisidele, kuidas põllumajanduses kahjustatakse elukeskkonda.

Prof. emer. A. Maastik käsitles oma ettekandes keskkonnakaitsega seonduvaid probleeme. A. Maastiku sõnul oleme 25 aastaga jõudnud tagasi seisukohtade juurde, mis valitsesid 1973. a., mil maamehed soovitasid enne linnad korda teha ja alles seejärel tulla põllumeeste kallale. Esineja meenutas, et nõukogude-aegsed keskkonnanõuded olid kõrged, olid ka põhjaliku koolitusega spetsialistid. Ka eestiaja alguses jätkus põllumajanduses tegelemine keskkonnaküsimustega.

A. Maastik tutvustas lühidalt eestikeelseid trükiseid, mida saab keskkonnaametitest (*Loodusõbralik talu* jt.). Esineja sõnul ei ole käesoleval ajal üldisest vaesumisest ja keskkonnapoliitseinike vähesusest tingituna täheldatav edasimineku. Maaparanduse ja keskkonna vahekord on muutunud kehvemaks, sest on taandarenenud keskkonnanalane nõudlikkus ja suhtumine, uusi tootmisettevõtteid (näit. lihatööstusi) kerkib kui seeni pärast vihma, enamik puhastusseadmeid on korrast ära, sest neil ei ole peremeest. Samas nentis A. Maastik, et on ka paremuse märke näitavaid sündmusi – veekogudes on vähem lämmastikku, sest pole, mida nii palju laotada; silotehnoloogia on täienenenud, mistõttu on vähem reostust silomahlaga; vähemaks on jäänud loomafarme. Probleemideks on väljaheited ja reovesi. Sõnnikuhoidlad peavad olema veetiheadad, maad peab olema nii palju, et väljaheited saaks laiali laotada, tegelda tuleks läga kompostimisega.

Tehnikamagister A. Kuusik käsitles oma ettekandes reoveepuhastitega seonduvaid probleeme. Kõikide puhastusseadmete kohta kehtib kolm põhimõtet: 1) nad on kohustuslikud olme- ja selle lähedase koostisega tootmisvee bioloogiliseks puhastamiseks, 2) nende efektiivsus sõltub kõigi kanalisatsioonirajatiste häireteta tööst, alates reovee tekkekohast kuni heitveepuhastuseni, 3) ei ole olemas reoveepuhasteid, mis toimiksid efektiivselt ilma hooldamiseta. Esineja sõnul on Eestis eriti halb olukord reoveepuhastite hooldamisega. Järjepidevalt suureneb mittetöötavate puhastite arv. Ligi 75% puhastusseadmetest on põllumajanduses. Enamik neist on tüüplahendustega. Praegu on lisandunud palju uusi reoveepuhastite tüüpe. Maakonniti on puhastusseadmete seisund erinev. 1997. a. töötas 959-st puhastusseadmest 828, sh. 289 neist töötas mitterahuldavalt. Paljude puhastusseadmete kohta ei ole mingit infot, kadunud on geodeetilised alusmaterjalid, puhastusseadmete projektid. Esineja tõi välja mitmeid põhjusi, miks selline olukord on kujunenud – põllumajanduse jätkuv kriisiseisund, puhastusseadmed on omanikuta ja hooldajata, seoses tööstuse ümberstruktureerimisega on keskkonnaprobleemid muutunud teisejärgulisteks, palju suurfarme, millel olid omaette puhastusseadmed,

on suletud, ei suudeta maksta reoveepuhastusvahendite hooldus- ja remonditasu, paljude puhastusseadmete ehitusmaterjalid on amortiseerunud ja lagunevad. Kanalisatsioonitorude uuendamiseks kuluks enam investeringuid kui puhastusseadmetesse. A. Kuusik soovitas enne olukorda parandama asumist pidada nõu erialaspetsialistidega ja väga hoolikalt valida firmat, kellelt ehitustöid tellida. Tema sõnul oleks vajalik ehitada 60...70 puhastit aastas, milleks vajatakse 120...150 mln. krooni.

Tunti huvi, mida teha pärast puhastamist tekkiva jääkmuda ehk settega. A. Kuusik ütles, settetöötlus maksab ligi 50% puhastusseadme maksumusest. Setet on võimalik töödelda mitmeti: settetahendusväljakutel (hiljem veetakse põllule), väetamiseks, kompostimiseks ja lisaks on veel mehaanilised võimalused (vee eraldamine jt.).

Sooviti teada, kuidas hinnata puhastusseadmete ehitajate väärtust. Esmalt soovitati küsida tegevusliitsentsi. R. Viiralt huvitus läneriikide abist meie keskkonnaseisundi parandamisel. A. Kuusiku sõnul on Šveitsist saadud tagastamatut abi 6,7 mln. Šveitsi franki. Ka keskkonnateemalised raamatud, mida tutvustas A. Maastik, on trükitud abiks saadud raha eest. K. Roosvee soovis teada, kes ja kus reguleerib raha eraldamist puhastusseadmete rekonstrueerimiseks. A. Kuusiku sõnul hakkab asi hargnema maakonna keskkonnoosakonnast. Prioriteedid esitatakse esmalt kohalikule keskkonnafondile.

Koosoleku lõppedes õnnitleti prof. emer. J. Lepajõed 70. sünnipäeva puhul.

H. Viinalass

11. märtsil 1998. a. toimus samas ka APS-i eestseisuse koosolek, millest võtsid osa: H. Older, O. Saveli, A. Lember, R. Viiralt, I. Lemetti ja H. Viinalass.

Koosolekut juhatas seltsi president prof. O. Saveli. Arutati aastakonverentsi ja -koosoleku läbiviimist ja APS-i rahalist olukorda.

Eestseisuse koosolekul kinnitati 8...9. aprillil 1998. a. peetava aastakonverentsi päevakord ja valiti välja ettekanded plenaaristungil esitamiseks. *Akadeemilise Põllumajanduse Seltsi Toimetistes* avaldamiseks on laekunud ligi 70 tööd. Otsustati, et nii taimekasvatuse kui loomakasvatuse sektioonis kuulatakse ligi 15 ettekannet. Pääaegu pooltele materjalid esitanud autoritele tehakse ettepanek posterpresentatsiooniks.

Seltsi president prof. O. Saveli peatus pike-malt seltsi rahalisel olukorral. Selts ei saanud käesolevaks aastaks toetust Eesti Teadusfondilt.

Agraarteaduse ja Akadeemilise Põllumajanduse Seltsi Toimetiste väljaandmiseks kulub aastas ligi 70 000 krooni. Ka sellel aastal otsustati välja arvutada nn. pearaha ning selle alusel paluda teadusasutustel ja EPMÜ teaduskondadel/instituutidel kanda iga seltsiliikme kohta (k.a. pensionärid) raha APS-i arvele. Rahastamise küsimust arutatakse ka aastakoosolekul. 1998. a. on selts saanud rahalist toetust programmist "Piim" (10 000 krooni).

Laekunud ettepanekute alusel otsustati üldkoosolekul esitada seltsi auliikmeks dr. pm.-knd H. Korjus, eluajatöö eest esitada aruteluks prof. emer. A. Ilusa kandidatuur, aastapremiale kandideerib dr. P. Lättemäe. Arutelule võib esitada ka teisi kandidaate. Noortepremiale ei olnud esitatud ühtki kandidaati.

H. Viinalass

AKADEEMILISE PÕLLUMAJANDUSE SELTSI UUSI LIIKMEID

Aavola, Rene – sünd. 03.01.1971, põllumajandusmagister. Jõgeva Sordiaretuse Instituudi teadur. Erialal – kõrreliste heintaimede sordiaretus.

Lättemäe, Paul – sünd. 17.08.1955, agronoomiadoktor. Eesti Maaviljeluse Instituudi silolabori juhataja. Erialal – söödatootmine, söötade sileerimisprotsessi ja selle reguleerimisvõimaluste selgitamine.

Majas, Lembit – sünd. 10.02.1936, põllumajanduskandidaat. EPMÜ Loomaarstiteaduskonna sigimisbioloogia osakonna vanemteadur. Erialal – veiste reproduktsioon, kunstlik seemendus, embrüosiirdamine.

Ots, Meelis – sünd. 10.08.1970. EPMÜ Loomakasvatusinstituudi söötmissosakonna loomakasvatusspetsialist, magistrand. Erialal – kahjulikud ained söötades, seakasvatus.

Pällin, Regina – sünd. 15.10.1942, keemia kandidaat. EPMÜ keemiaosakonna dotsent. Erialal – biokeemia.

Pärna, Elli – sünd. 29.10.1947, bioloogia kandidaat. EPMÜ Loomakasvatusinstituudi aretusosakonna vanemteadur. Erialal – loomageneetika, aretus.

Rihma, Eve – sünd. 07.11.1971, põllumajandusmagister. EPMÜ Loomakasvatusinstituudi söötmissosakonna doktorant. Erialal – piima koostist mõjutavad toitumistingimused.

Sudakov, Mihhail – sünd. 09.10.1952, veterinaariateaduste kandidaat. Eesti Agrobiokeskuse vanemteadur. Erialal – loomade nakkushaigused.

Sudakova, Lea – sünd. 13.07.1959, põllumajandusmagister. Maaelu Arengu Instituudi täienduskoolituskeskuse juhataja. Erialal – maa-majandus.

Tamm, Ülle – sünd. 04.01.1959, põllumajandusmagister. Jõgeva Sordiaretuse Instituudi teadur. Erialal – odra aretamine.

Õunmaa, Andres – sünd. 12.09.1974. EPMÜ agronoomiateaduskonna magistrand. Erialal – aiandus.